

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 23.01.2006
KOM(2006) 14 endelig

KOMMISSIONENS ARBEJDSDOKUMENT

om en EF-handlingsplan for dyrebeskyttelse og dyrevelfærd (2006-2010)

Strategisk grundlag for de foreslåede aktioner

{SEC(2006) 65}

DA

DA

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	AKTION 1 – Opgradering af de nuværende minimumsstandarder for dyrebeskyttelse og dyrevelfærd	3
1.1.	Baggrund	3
1.2.	Dyrevelfærd som en grundsten i Fællesskabets politikker	4
1.3.	Dyrevelfærd - et centralt element i den reformerede fælles landbrugspolitik	6
2.	AKTION 2 - Fremme af ny forskning i dyrebeskyttelse og dyrevelfærd til støtte for den fastlagte politik samt anvendelse af 3R-princippet som et højt prioriteret mål.....	7
2.1.	Baggrund	7
2.2.	Et europæisk center/laboratorium for dyrebeskyttelse og dyrevelfærd	8
2.3.	Nye praktiske værktøjer i indsatsen for dyrevelfærden	8
2.4.	Anvendelse af 3R-princippet på dyreforsøg	9
3.	AKTION 3 - Indførelse af standardindikatorer for dyrevelfærd.....	10
3.1.	Baggrund - en integreret tilgang	10
3.2.	Et EU-dyrevelfærdsmærke - klassificering af produktionssystemer i overensstemmelse med de anvendte dyrevelfærdskrav	11
4.	AKTION 4 - Gennemførelse af initiativer, der sikrer, at brugere og andre personer, der håndterer dyr, og befolkningen generelt i højere grad inddrages og informeres om gældende standarder for dyrebeskyttelse og dyrevelfærd, og at de fuldt ud forstår deres rolle i forbindelse med fremme af dyrs beskyttelse og velfærd.....	12
4.1.	Baggrund - holdningsskiftet i befolkningen.....	12
4.2.	Hvad der er opnået hidtil.....	12
4.3.	Et højt informationsniveau blandt brugere og andre personer, der håndterer dyr, og i befolkningen generelt giver de bedste fortalere for dyrevelfærd	12
5.	AKTION 5 - Fortsat støtte til og iværksættelse af nye internationale initiativer, der skaber øget bevidsthed og konsensus om dyrevelfærd	13
5.1.	Baggrund	13
5.2.	Samarbejdet med Verdensorganisationen for Dyresundhed (OIE).....	14
5.3.	Fremme af dyrevelfærd inden for rammerne af EU's multilaterale og bilaterale forbindelser	15
5.4.	Opbygning af udviklingslandenes indsigt i dyrevelfærd og af handelspotentiale	16

1. AKTION 1 – OPGRADERING AF DE NUVÆRENDE MINIMUMSSTANDARDE FOR DYREBESKYTTELSE OG DYREVELFÆRD

1.1. Baggrund

Mange af de store fremskridt på dyrevelfærdsområdet er gjort i de seneste år, men vore samfund har i flere generationer erkendt deres forpligtelse til at tage sig af de dyr, de har ansvaret for, og en lang række lande har i mange år haft lovgivning på plads om dyrebekyttelse og forebyggelse af dyremishandling. Den første EF-lovgivning om dyrevelfærd blev vedtaget i 1974 og vedrørte beskyttelse af dyr ved slagtning¹. Det ses af betragtningerne i det pågældende direktiv, hvor stor betydning man allerede dengang tillagde dyrevelfærd og forebyggelse af unødvendige lidelser:

”det er også hensigtsmæssigt at træffe en foranstaltning på fællesskabsniveau med henblik på generelt at undgå enhver form for dyrplageri; det er ønskeligt i første omgang at lade denne foranstaltning omfatte de forhold, der gør det muligt ikke at påføre dyrene smerter i større omfang, end det er uundgåeligt ved slagtning”.

I de mellemliggende år er der løbende kommet mere og mere EF-lovgivning til om beskyttelse af dyr. Kommissionen spiller en vigtig rolle som ansvarlig for at sikre, at ny lovgivning om dyrevelfærdsnormer hviler på et solidt videnskabeligt grundlag og tager udgangspunkt i den bedst mulige ekspertise og praktiske erfaringer. Kommissionen er i sin egenskab af EF-traktatens vogter også ansvarlig for at sikre, at fællesskabslovgivningen gennemføres og håndhæves korrekt, og Kommissionens kontroltjeneste (Levnedsmiddel- og Veterinærkontoret (FVO)) spiller en vigtig rolle i forbindelse med varetagelsen af denne opgave. Det videnskabelige grundlag for politikkerne på dette område er også blevet understøttet af arbejdet i en række rådgivende organer: Den Videnskabelige Veterinærkomité², Den Videnskabelige Komité for Dyrs Sundhed og Trivsel³, Gruppen af Rådgivere vedrørende Etik inden for Bioteknologi og nu også Den Europæiske Fødevarsikkerhedsautoritet⁴.

For så vidt angår opdrættede dyr har den lovgivning, der er vedtaget, i vidt omfang bestået i minimumsbestemmelser om beskyttelse af disse dyr. Der er fastsat ret detaljerede regler for opdræt af nogle få arter (kalve, svin og æglæggende høner), mens der for andre arters vedkommende kun er tale om generelle krav, hvilket f.eks. er tilfældet for slagte- og malkekøer, får, kalkuner og ænder. Det er i dag svært at retfærdiggøre, at der kun er fastsat specifikke dyrevelfærdsstandarder for et fåtal af de opdrættede dyrearter. Vi råder nemlig på nuværende tidspunkt over et solidt videnskabeligt evidensgrundlag, ligesom man i internationale fora som f.eks. Europarådet er nået langt med behandlingen af disse spørgsmål⁵. Der kommer stadig flere data på bordet om fisks føleevne, og dette emne er allerede blevet taget op i Europarådet, ligesom OIE er ved at udarbejde retningslinjer for opdrættede fisks velfærd.

---

¹ Rådets direktiv 74/577/EØF.

² http://europa.eu.int/comm/food/fs/sc/oldcomm4/previous_en.html

³ http://europa.eu.int/comm/food/fs/sc/scah/index_en.html

⁴ <http://www.efsa.eu.int/>

⁵ http://www.coe.int/T/E/Legal_affairs/Legal_co-operation/Biological_safety_use_of_animals/

EU's miljøpolitikker har siden 1980'erne omfattet lovgivning, som sideløbende med harmoniseringen af det indre marked har været med til at sikre fremskridt på dyrevelfærdsområdet. Med indførelsen af artikel 175 blev yderligere en række aspekter vedrørende bevarelse af dyrearter og dyrevelfærd taget med i EF-lovgivningen. Kommissionens miljøpolitikker dækker blandt andet spørgsmål vedrørende humane standarder for fælder, handel med vilde dyr, hold af dyr i zoologiske haver og import af visse sælungetype. EU's miljøhandlingsprogram "Miljø 2010: vores fremtid, vores ansvar", som gennemføres i perioden 2001-2010, har også beskyttelse af naturlige levesteder og vilde dyr og planter som en specifik målsætning. På den internationale scene har Fællesskabet bl.a. indgået en aftale med Canada og Den Russiske Føderation om internationale humane standarder for fælder, og der er indgået en i store træk tilsvarende aftale med USA i form af et vedtaget mødereferat.

Med hensyn til beskyttelse af forsøgsdyr fremsatte Kommissionen helt tilbage i 1985 et forslag til direktiv om beskyttelse af dyr, der anvendes til forsøg og andre videnskabelige formål. Ved Rådets afgørelse 1999/575/EF indgik Fællesskabet desuden Europarådets konvention ETS 123 om beskyttelse af hvirveldyr, der anvendes til forsøg og andre videnskabelige formål. Dette medfører en endnu større forpligtelse til at gøre en indsats for at finde alternativer til dyreforsøg samt for at sikre bedre forhold for de dyr, der stadig anvendes i sådanne forsøg. Hvert år bruges der i EU ca. 10 mio. dyr til forskning og forsøg, hvoraf næsten 25 % betragtes som lovmæssige forsøg, herunder sikkerhedstestning, undersøgelse af fødevarer og lægemiddelkontrol. Brugen af dyr har, indtil for nylig, været for nedadgående inden for industri og forskning, hvilket i højere grad har skyldtes ændrede metoder til påvisning af agenser og andre forskningsmetoder end øget brug af alternativer til dyreforsøg i forbindelse med lovmæssige forsøg.

1.2. Dyrevelfærd som en grundsten i Fællesskabets politikker

I protokollen om dyrebeskyttelse og dyrevelfærd, som ved Amsterdam-traktaten blev knyttet til EF-traktaten som bilag, nævnes de hovedindsatsområder, på hvilke Fællesskabet og medlemsstaterne skal tage fuldt hensyn til dyrs velfærd i forbindelse med fastlæggelsen og gennemførelsen af politikker. Flere undersøgelser viser, at EU's borgere i stadig højere grad lægger vægt på høje dyrevelfærdsnormer, som både direkte og indirekte kan influere på fødevarerens kvalitet og -sikkerheden. Det er derfor vigtigt, at landbrugets regulerings- og støttesystemer tilpasses i overensstemmelse med disse tendenser. Kommissionen har erkendt sammenhængen mellem fødevarerens sikkerhed og dyrevelfærd med sin hvidbog om fødevarerens sikkerhed og ved at sikre en integreret tilgang til dyresundhed, dyrevelfærd og fødevarerkontrol i hele fødevarerækken, især med vedtagelsen af forordning (EF) nr. 882/2004⁶. Denne forordning indeholder også bestemmelser om afholdelse af uddannelseskurser for medarbejderne hos medlemsstaternes kompetente myndigheder, idet målet er at sikre en harmoniseret fremgangsmåde for så vidt angår offentlig kontrol i medlemsstaterne. Sådanne kurser kan dog kun betragtes som et supplement til og ikke en erstatning for medlemsstaternes egne uddannelsesinitiativer. Der kunne også

---

⁶ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 882/2004 om offentlig kontrol med henblik på verifikation af, at foderstof- og fødevarerlovningen samt dyresundheds- og dyrevelfærdsbestemmelserne overholdes.

etableres et forum for medlemsstaterne, hvor landene kunne udveksle oplysninger om deres erfaringer med gennemførelsen af foranstaltninger til fremme af dyrevelfærd. Dette ville befordre udbredelsen af bedste praksis. For at minimere kommunikationsudgifterne, undgå overlappning og sikre administrativ effektivitet er det nødvendigt at overveje løsninger, der involverer brug af moderne teknologi og e-forvaltning, til varetagelsen af opgaverne vedrørende den planlagte formidling og behandling af oplysninger.

I henhold til Rådets beslutning 90/424/EØF skal Fællesskabet bidrage finansielt til at etablere en informationspolitik for beskyttelsen af dyr, og beslutningen indeholder bestemmelser om finansiering af gennemførelsen af de undersøgelser, der er nødvendige for at udarbejde og udvikle retsfor skrifter for beskyttelsen af dyr. Der bør også ses nærmere på, hvordan der ved hjælp af de redskaber, der er indført ved Rådets beslutning 90/424/EØF, kan ydes økonomisk støtte til de nøgleinitiativer, der er skitseret i den handlingsplan, der er vedlagt dette arbejdsdokument.

Fællesskabet har et stort ansvar for så vidt angår beskyttelse af dyr, der holdes i forsøgsøjemed, validering af alternativer til dyreforsøg, fangst af vilde dyr, trivsel for dyr i zoologiske haver, handel med vilde dyr og truede dyrearter. Politikken på andre områder, bl.a. vedrørende bevarelse af truede dyrearter og biologisk og genetisk mangfoldighed samt bioteknologiske landvindinger, f.eks. inden for kloning af dyr, må nødvendigvis baseres på grundige overvejelser af de mulige konsekvenser for dyrevelfærden. Kommissionen har - inden for rammerne af den fælles fiskeripolitik - med sin strategi for bæredygtig udvikling af europæisk akvakultur⁷ sat fokus på behovet for at forbedre velfærden for opdrættede fisk og følge anbefalingerne fra organisationer som Europarådet, således at der eventuelt vedtages specifik lovgivning om beskyttelse af opdrættede fisk.

Hvad angår beskyttelse af forsøgsdyr arbejder Kommissionen i øjeblikket på en ændring af direktiv 86/609/EØF. Formålet med ændringen er at stramme lovgivningen om dyreforsøg i EU og sikre, at de dyr, der stadig bruges til forsøg, får passende pleje og behandles på en human måde. Der vil i den sammenhæng især blive set på de betingelser, der skal opfyldes for at opnå tilladelse til dyreforsøg, kravene til personale og laboratorier samt kontrollen med virksomheder, der avler, leverer eller bruger forsøgsdyr. Også indførelsen af en etisk screeningproces er på arbejdsbordet.

Det er klart, at det vil være lettere for Kommissionen at opfylde målsætningerne i traktatprotokollen, hvis der kan opnås synergier mellem de forskellige generaldirektorater i Kommissionen, der har dyrebeskyttelse som et ansvarsområde. Netværkssamarbejdet mellem de kompetente aktører på området bør tilrettelægges mere systematisk, så der sikres en passende opfølgning på mere langsigtede strategier, og så det bliver muligt at imødekomme EU-borgernes stadig tydeligere krav om højere dyrebeskyttelsesstandarder.

---

⁷ KOM(2002) 511 endelig.

1.3. Dyrevelfærd - et centralt element i den reformerede fælles landbrugspolitik

Med de nylige reformer af den fælles landbrugspolitik har man indført princippet om krydsoverensstemmelse med flere forskellige standarder, herunder dyrevelfærdsstandarder, for modtagere af direkte betalinger, som gælder fra 2007. Overtrædelser vil blive straffet med enten nedskæringer i eller annullering af støtten, idet systemet er indrettet sådan, at sanktionerne står i forhold til overtrædelsens grovhed.

Endnu mere lovende for dyrevelfærden er dog de nye foranstaltninger, der er planlagt inden for rammerne af politikkerne for udvikling af landdistrikterne. Der kan ydes støtte til investeringer i landbrugsbedrifter eller i forarbejdning og afsætning af landbrugsprodukter, der forbedrer dyrs velfærd. Dertil kommer, at der i forbindelse med landbrugsmiljøforanstaltninger er mulighed for som et støtteberettigelseskræver, at de relevante dyrevelfærdsbestemmelser er overholdt; det er de enkelte medlemsstater, der sikrer, at dette er tilfældet.

Der er ligeledes indført følgende nye ledsageforanstaltninger:

- Kapitlet om miljøvenligt landbrug er blevet udvidet til også at omfatte støtte til landbrugere, hvis husdyrbrugspraksis opfylder højere normer end de lovfæstede minimumskrav.
- Under kapitlet om opfyldelse af normer er der indført regler om økonomisk støtte til landbrugeres driftsomkostninger i forbindelse med omstilling til strenge normer, der er baseret på Fællesskabets lovgivning om miljø, folke-, dyre- og plantesundhed og dyrevelfærd. Der kan desuden ydes støtte til brug af bedriftsrådgivningstjenester, der hjælper landbrugerne til at gennemføre normerne.
- Der ydes inden for rammerne af kapitlet om fødevarer kvalitet støtte til deltagelse i ordningerne for fødevarer kvalitet (herunder ordninger baseret på høje dyrevelfærdsnormer) og til producentgrupper, der informerer, fremmer og gør reklame for de kvalitetsordninger, der ydes støtte til, herunder ordninger baseret på strengere dyrevelfærdsregler.

Det står således klart, at medlemsstaterne og Kommissionen med den reformerede landbrugspolitik har fået stillet flere redskaber til rådighed til at imødekomme samfundets krav om mere bæredygtige produktionsformer og højere dyrevelfærdsnormer. I EU-aktionsplanen for økologiske fødevarer og økologisk landbrug⁸ fremhævede Kommissionen f.eks., at økologisk landbrug spiller en dobbelt rolle i samfundet, fordi denne form for landbrug er med til at beskytte miljøet, sikre bedre dyrevelfærd og imødekomme efterspørgslen fra forbrugerne. Dette udsagn fik senere tilslutning fra Rådet⁹. Kommissionen påtog sig i aktionsplanen at tydeliggøre betydningen for almenvellet af disse fordele ved at opstille beskyttelse af et højt dyrevelfærdsniveau som et af målene med økologisk landbrug. Dette initiativ er nu gennemført med et forslag til (ny) Rådets forordning om økologisk produktion og

---

⁸ Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet - EU-aktionsplan for økologiske fødevarer og økologisk landbrug (KOM(2004) 415 endelig).

⁹ Rådets konklusioner af oktober 2004 om Kommissionens meddelelse (KOM(2004) 415 endelig).

mærkning af økologiske produkter. I forslaget opereres der med det princip, at økologisk landbrug skal sikre det højst mulige dyrevelfærdsniveau.

2. AKTION 2 - FREMME AF NY FORSKNING I DYREBESKYTTELSE OG DYREVELFÆRD TIL STØTTE FOR DEN FASTLAGTE POLITIK SAMT ANVENDELSE AF 3R-PRINCIPPET SOM ET HØJT PRIORITERET MÅL

2.1. Baggrund

I EU-finansierede forskningspolitikker er det - i tråd med forpligtelserne i henhold til protokollen til EF-traktaten - et specifikt krav, at der tages hensyn til dyrevelfærd og etiske aspekter ved gennemførelsen af disse forskningspolitikker. Det er vigtigt, at udviklingen på dyrevelfærdsområdet ud over at tage behørigt hensyn til de relevante etiske aspekter af ny teknologi også er baseret på et solidt videnskabeligt grundlag. Dette er bl.a. tilfældet, hvor ny bioteknologi (som f.eks. kloning af dyr) vil kunne indvirke på dyrevelfærden, men det er også vigtigt i forbindelse med udviklingen af visse moderne landbrugssystemer såsom ekstensiv eller økologisk produktion. Ved udformningen af politikker og anbefalinger vedrørende dyrevelfærd bør der derfor tages hensyn til de nyeste videnskabelige data. Tilsvarende bør en situation med mangel på objektive oplysninger, som der er behov for til udarbejdelsen af hensigtsmæssige politikker og anbefalinger, bruges som grundlag for beslutninger om, hvor der skal sættes ind med nye forskningsinitiativer.

Kommissionen har ydet støtte til en række forskningsprojekter vedrørende husdyrs velfærd¹⁰ - lige fra sociologiske undersøgelser af forbrugeradfærd til bedriftsstudier af dyrevelfærdsniveauet inden for fjerkræ- og kalveproduktion¹¹. Kommissionen støtter desuden p.t. under temaet "Fødevarer, kvalitet og -sikkerhed" et integreret projekt med titlen "Integration of animal welfare in the food quality chain: from public concern to improved welfare and transparent quality"¹². Også en række projekter vedrørende de etiske, juridiske og sociale aspekter af husdyrproduktion/avl (samt ny reproduktionsteknologi såsom kloning) har fået tilskud. Der ydes desuden under temaet "Globale miljøændringer og økosystemer" støtte til forskning i intelligente strategier for afprøvning af kemiske stoffer og under temaet "Genomforskning og bioteknologi i sundhedens tjeneste" forskning i in vitro-teststrategier til forudsigelse af virkningerne af menneskers eksponering for kemiske stoffer, ligesom der ydes støtte til særlige projekter vedrørende toksikologi og hormonforstyrrende kemiske stoffer.

Det syvende rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling¹³ er under udarbejdelse og skal efter planen løbe fra 2007 til 2013. I forslaget til rammeprogram fremhæves betydningen af levende dyrs velfærd under tema 2, "Fødevarer, landbrug og bioteknologi", i samarbejdsprogrammet som led i strategien for at opbygge en

---

¹⁰ På adressen http://europa.eu.int/comm/research/agriculture/index_en.html finder man en udtømmende oversigt over forskningen på landbrugsområdet.

¹¹ På adressen http://europa.eu.int/comm/research/quality-of-life/animal-welfare/seminars/pdf/animal-welfare_en.pdf findes en gennemgang af diverse forskningsprojekter.

¹² FOOD-CT-2004-506508 ("Welfare quality") - oplysninger om projektet findes på adressen www.welfarequality.net

¹³ http://europa.eu.int/comm/research/future/index_en.cfm

videnbaseret bioøkonomi. Forskningsindsatsen under rammeprogrammet skal styrke den europæiske konkurrenceevne og indgå i grundlaget for fællesskabspolitikkerne på relevante områder. Rammeprogrammet omfatter specifikt forskning til støtte for politikker, og der er etableret en samrådsstruktur til prioritering af denne forskning for de respektive politikansvarlige generaldirektorater. Denne samrådsstruktur vil blive udnyttet optimalt i forbindelse med fastlæggelsen af prioriteringer for forskning i dyrevelfærd inden for rammerne af det syvende rammeprogram. Der vil blive ydet støtte til aktiviteter til begrænsning, forfining og erstatning (med alternative metoder) af dyreforsøg, dvs. 3R-aktiviteter, under 4 af de 9 prioriterede temaer: 1. Sundhed, 2. Fødevarer, landbrug og bioteknologi, 4. Nanovidenskab, nanoteknologi, materialer og ny produktionsteknologi og 6. Miljø (inklusive klimaændringer). Teknologiplatforme på områder som dyresundhed globalt set og husdyropdræt/avl vil sikre yderligere relevante input på dyrevelfærdsområdet.

2.2. Et europæisk center/laboratorium for dyrebeskyttelse og dyrevelfærd

I lyset af, at dyrevelfærd har udviklet sig til et veldokumenteret videnskabeligt område, vil det blive overvejet at oprette et europæisk center eller laboratorium for dyrebeskyttelse og dyrevelfærd. Det europæiske center/laboratorium kunne betros en række centrale opgaver i forbindelse med gennemførelsen af denne handlingsplan. Centret kunne først og fremmest inddrages i arbejdet med at standardisere/certificere nye velfærdsindikatorer, der kan fremme gennemførelsen af aktion 3 (indførelse af standardindikatorer for dyrevelfærd). Centret kunne ydermere koordinere og stimulere forskningsindsatsen med henblik på at opgradere eksisterende standarder og fremme undersøgelser af den naturlige sammenhæng mellem dyresundhed og dyrevelfærd og betydningen for fødevarer sikkerhed og -kvalitet. Dette er et relevant aspekt i de igangværende og kommende drøftelser af dyrevelfærd, både i EU og på internationalt plan. Centret ville også kunne danne rammen om et "ekspertisecenter", som fremmer aktiv udveksling af oplysninger på alle områder inden for dyrevelfærd. I praksis kunne dette bestå i alt fra tilvejebringelse af en grundlæggende forståelse via målrettet videnskabelig forskning i dyrevelfærd, udvekslingsprogrammer og fremme af alternativer til dyreforsøg til en mere formel platform eller et mere formelt referencepunkt for udveksling af oplysninger samt indsamling og fremme af eksempler på bedste praksis. Centret kunne ligeledes lette indførelsen af et EU-dyrevelfærdsmærke (jf. kapitel 3.2) ved at definere et sæt harmoniserede, videnskabeligt funderede europæiske benchmarks. Centret kunne også inddrages i gennemførelsen af socioøkonomiske undersøgelser og konsekvensanalyser af vedtagelsen af nye, vidtrækkende regler på dyrevelfærdsområdet.

2.3. Nye praktiske værktøjer i indsatsen for dyrevelfærden

For at sikre en mere effektiv og proaktiv offentlig kontrol bør forskningsindsatsen i højere grad koncentreres om udviklingen af systemer til overvågning af, at krav vedrørende dyrevelfærd opfyldes. Først og fremmest bør udgangspunktet for overvågning af dyrs velfærd under transport være, at man forsøger at forebygge urimelige transportforhold for dyrene frem for at forlade sig på iværksættelsen af administrative sanktioner ved overtrædelser af EF-lovgivningen, som ofte først opdages ved rejsens slutning. Dette princip har man fulgt i ny lovgivning (Rådets forordning (EF) nr. 1/2005). Gennemførelsen af disse regler vil imidlertid kræve en ekstra indsats fra medlemsstaternes kompetente myndigheders side. Mulighederne for at anvende og indarbejde ny teknologi (sporingssystemer,

kommunikationsredskaber og elektronisk identifikation) bør derfor undersøges nærmere for at finde metoder, der kan være til støtte for de kompetente myndigheder i deres arbejde.

2.4. Anvendelse af 3R-princippet på dyreforsøg

Vedtagelsen af direktiv 86/609/EØF satte gang i udviklingen af alternativer til dyreforsøg, og i 1991 blev Det Europæiske Center for Validering af Alternative Metoder (ECVAM) oprettet. Centret bidrager direkte til at sikre dyrevelfærden ved at fremme 3R-princippet om begrænsning, forfining og erstatning af dyreforsøg og ved at validere alternative metoder. Dette indebærer støtte over en bred front til gennemførelsen og overvågningen af en række politikker vedrørende forbrugerbeskyttelse og sikkerhedstestning, herunder kemiske stoffer, kosmetik, biocider, fødevarer, biologiske agenser og medicinsk udstyr. Alternativer til dyreforsøg spiller en stadig større rolle ved gennemførelsen af lovgivning på området, om end det folkelige og politiske pres samt antallet af alternative metoder, der er til rådighed, varierer meget fra sektor til sektor. Ud over at være til gavn for dyrevelfærden skal alternative metoder også give mulighed for at tilvejebringe pålidelige data via avancerede test, som er omfattet af kvalitetskontrol, og som er hurtigere og billigere end traditionelle forsøg med brug af dyr. Beregninger viser, at testbehovet (udgifter og dyr) under Reach¹⁴ kunne reduceres med op til 70 % med brug af intelligente teststrategier, der omfatter tilgængelige og bebudede oplysninger, (Q)SARS-modeller, gruppering, analogisering osv. (kilde: Det Europæiske Kemikaliekontor og det tyske forbundsinstitut for risikovurdering), uden at den videnskabelige kvalitet af de frembragte data ville blive forringet. Det er i den forbindelse vigtigt at bemærke, at 3R-princippet allerede er et integrerende element i Fællesskabets tilgang til dyreforsøg. Det endelige mål er at erstatte dyreforsøg med metoder, der ikke involverer brug af dyr. Med hensyn til de forsøg, der fortsat er nødt til at blive udført med brug af levende dyr, er målet at begrænse antallet af dyr og at forfine metoderne, så den smerte, de lidelser og den angst, forsøgsdyrene udsættes for, reduceres. Der er behov for en yderligere indsats for at fremme en fuldstændig gennemførelse af 3R-princippet på alle aspekter af brug af dyr, sikre overensstemmelse mellem direktiv 86/609/EØF og lovgivning, der nødvendiggør dyreforsøg, og se nærmere på gensidig anerkendelse af data og aftaler om gensidig anerkendelse som middel til at begrænse antallet af forsøgsdyr. Etableringen af et EF-referencelaboratorium for validering af alternative testmetoder skulle bidrage til at højne kvaliteten af alternative testmetoder yderligere og til at forkorte valideringsprocedurerne.

Som led i et nyt initiativ var næstformand i Kommissionen Günter Verheugen og kommissionsmedlem Janez Potočnik den 7. november 2005 værter for en konference i Bruxelles om alternativer til dyreforsøg. Dette blev startskuddet til et europæisk partnerskab mellem Kommissionen og erhvervslivet, der arbejder på at fremme alternativer til dyreforsøg. Rådet for Den Europæiske Kemiindustri (Cefic), European Crop Protection Association (ECPA), European Association for Bioindustries (EuropaBio), European Cosmetic Toiletry and Perfumery Association (COLIPA), International Association for Soaps, Detergents and Maintenance Product Industry in Europe (A.I.S.E.) og European Federation on Pharmaceutical Industries

---

¹⁴ Registrering, vurdering og godkendelse af kemiske stoffer.

and Associations (EFPIA) har inden for rammerne af dette partnerskab aftalt at efterleve erklæringen om begrænsning, forfining og erstatning af dyreforsøg, som blev vedtaget i Bruxelles. Der vil med udgangspunkt i denne erklæring blive oprettet en taskforce af aktører på området, som i første kvartal af 2006 skal udarbejde et handlingsprogram med konkrete aktiviteter på kort, mellemlang og lang sigt. Man vil i forbindelse med udformningen tilstræbe at få afdækket forhold, der lægger hindringer i vejen for fremskridt på området, ligesom der vil blive fremlagt passende løsningsmodeller til fremme af udvikling, validering og anerkendelse i lovgivningen af alternativer til dyreforsøg, herunder

- kortlægning af forskningsaktiviteter og nuværende strategier
- forskningssamarbejde, der kan styrke og udvide allerede iværksatte aktiviteter, mellem partnere og andre relevante aktører på området
- udvikling af alternativer til dyreforsøg, herunder intelligente teststrategier
- praktiske mekanismer, der kan forbedre valideringsprocessen ved hjælp af den viden, der er til rådighed
- praktiske mekanismer, der kan lette processen med at få anerkendt alternative metoder i lovgivningen.

Partnerskabet vil hvert år offentliggøre en rapport til Rådet, Europa-Parlamentet og andre relevante aktører på området om gennemførelsen af handlingsprogrammet. Den første rapport vil efter planen blive offentliggjort i december 2006.

3. AKTION 3 - INDFØRELSE AF STANDARDINDIKATORER FOR DYREVELFÆRD

3.1. Baggrund - en integreret tilgang

De europæiske forbrugere betragter i dag husdyrproduktion som andet og mere end blot et middel til at frembringe fødevarer. Sektoren opfattes nærmere som et erhverv af betydning for andre centrale samfundsmæssige målsætninger såsom fødevareresikkerhed og -kvalitet, miljøbeskyttelse, bæredygtighed og en anstændig behandling af dyrene. Sammenhængen mellem dyrevelfærd, dyresundhed og fødevareresikkerhed er også anerkendt på internationalt plan¹⁵. Det er af afgørende betydning, at dyrevelfærdslovgivningen håndhæves korrekt og ensartet, og udviklingen af veldefinerede og målbare dyrevelfærdsindikatorer vil lette dette arbejde og gøre de anvendte kontrolsystemer og standarder mere effektive. Der tegner sig i dag to klare tendenser: Der opereres med såvel obligatoriske som frivillige ordninger, der går længere end de minimumsstandarder, der er fastsat i EU-lovgivningen, og samtidig viser udviklingen på markedet, at der i mange lande verden over er mulighed for at øge salget af produkter, der er fremstillet efter bæredygtige metoder. Det er oplagt, at disse tendenser begge gør det lettere at forbedre velfærden for dyr yderligere. Forbrugerne har dog behov for flere oplysninger for bedre at kunne forstå merværdien af de dyrevelfærdsstandarder, der

---

¹⁵ OIE's zoosanitære kodeks vedrørende landdyr fra 2005, tillæg 3.7.1 om vejledende principper for dyrevelfærd.

gælder for det enkelte produkt, og for lettere at kunne beslutte, hvilke produkter de skal købe.

3.2. Et EU-dyrevelfærdsmærke - klassificering af produktionssystemer i overensstemmelse med de anvendte dyrevelfærdskrav

Detailhandlere og producenter erkender i stadig højere grad, at dyrevelfærd er et aspekt af grundlæggende betydning for et produkts image og kvalitet. Dette skaber et behov for pålidelige systemer, det gør det muligt at overvåge dyrenes velfærdsstatus på bedrifterne, og et behov for at kunne garantere ordentlige produktionsforhold. Både i og uden for EU bliver det stadig mere almindeligt at gennemføre uafhængige dyrevelfærdskontrolprogrammer med støtte fra producenter, detailhandlere og multinationale selskaber. Der findes allerede frivillige ordninger i flere medlemsstater for mærkning af produkter på basis af forskellige parametre, herunder opfyldelse af dyrevelfærdsstandarder. EU's handelsnormer for både æg og fjerkrækød omfatter ligeledes allerede en række regler om dyrevelfærdsmærkning.

Eksempelvis har konsumæg siden den 1. januar 2004 skullet mærkes med en kode, hvoraf det blandt andet fremgår i kodeform, hvordan det fjerkræ, der er anvendt til produktionen af æggene, er opdrættet. Af hensyn til forbrugerne skal denne kode være forklaret på pakken, når der er tale om pakkede æg, mens en sådan forklaring skal være vedlagt æg i løssalg. Medlemsstaterne har med økonomisk støtte fra Europa-Kommissionen iværksat oplysningskampagner for at udbrede kendskabet til kodens betydning blandt forbrugerne. Kommissionens forordning (EF) nr. 2295/2003 indeholder i øvrigt følgende bestemmelse: "*Æggene stemples og pakningerne mærkes klart synligt og let læseligt i henhold til artikel 7-10 i forordning (EØF) nr. 1907/90.*" Når der er tale om konsumæg, der er importeret fra tredjelande uden en ligestillingsaftale med Fællesskabet, skal æggene være stemplet klart synligt og let læseligt i oprindelseslandet med oprindelseslandets ISO-kode efter betegnelsen "*ikke EF-normer*".

Indførelsen af et EU-dyrevelfærdsmærke er en mulighed, som skal udforskes i den nærmeste fremtid. Der er tale om et initiativ, som kunne skabe bedre betingelser for produkter, der er fremstillet under opfyldelse af høje dyrevelfærdsnormer, og derved give forbrugerne bedre muligheder for at vælge mellem produkter, der er fremstillet i overensstemmelse med basale velfærdsnormer (minimumsstandarderne i EU-lovgivningen), og produkter, der opfylder højere normer (fastsat i frivillige kodekser for god praksis eller national lovgivning, der går længere end EU's minimumsbestemmelser).

Et klart synligt mærke, som angiver dyrevelfærdsniveauet, kunne være et effektivt markedsføringsredskab a la det mærke, der i dag bruges til at identificere visse landbrugsprodukter med særlige regionale egenskaber. Et sådant klassifikationssystem vil skulle baseres på forskning og på standardiserede videnskabelige identifikatorer, der er almindelig anerkendt både i EU og på internationalt plan, for at lette markedsføringen af disse produkter. For at imødekomme forbrugernes ønske om at kunne træffe deres valg på grundlag af objektive og videnskabeligt funderede oplysninger og i lyset af, at der findes mange forskellige - i nogle tilfælde indbyrdes konkurrerende eller ligefrem forvirrende - mærker og standarder, bør der udvikles en specifik europæisk kvalitetsnorm, som er baseret på aktuel forskning.

4. AKTION 4 - GENNEMFØRELSE AF INITIATIVER, DER SIKRER, AT BRUGERE OG ANDRE PERSONER, DER HÅNDBTERER DYR, OG BEFOLKNINGEN GENERELT I HØJERE GRAD INDDRAGES OG INFORMERES OM GÆLDENDE STANDARDER FOR DYREBESKYTTELSE OG DYREVELFÆRD, OG AT DE FULDT UD FORSTÅR DERES ROLLE I FORBINDELSE MED FREMME AF DYRS BESKYTTELSE OG VELFÆRD

4.1. Baggrund - holdningsskiftet i befolkningen

Befolkningens holdning til dyr har ændret sig markant i løbet af de seneste årtier. De europæiske forbrugere er et godt eksempel på denne ændring i tankegangen, idet en stor del af disse forbrugere fokuserer mere og mere på "rene og grønne" produktionsmetoder og i stadig højere grad tiltales af de fordele med hensyn til fødevarekvalitet, sikkerhed, dyresundhed og dyrevelfærd, der kan opnås med innovative produktionssystemer såsom frilandsopdræt og økologisk landbrug. Der er sket et helt grundlæggende skifte i forbrugernes og producenternes tankegang fra en basal interesse i at forhindre dyremishandling og unødvendige lidelser for dyr til en vilje til målrettet at fremme dyrenes trivsel og opfylde deres vigtigste behov.

4.2. Hvad der er opnået hidtil

Der er gennemført en række initiativer med det formål at fremme mere vidtspændende og høringsbaserede politikker på dyrevelfærdsområdet. Der er bl.a. gennemført særlige forskningsprojekter og undersøgelser, som har skullet klarlægge forbrugernes holdning til dyrevelfærd. Hvad angår beskyttelse af forsøgsdyr har man samlet et bredt spektrum af interesserede parter (forskere, ngo'er, virksomheder, regeringsrepræsentanter osv.) i tekniske ekspertarbejdsgrupper. Endvidere er der gennemført særlige høringsmøder med de interesserede parter som led i udarbejdelsen af forslag fra Kommissionen vedrørende blandt andet beskyttelse af slagtekyllinger.

På husdyrområdet skal Den Rådgivende Gruppe for Fødevarekæden, Dyresundhed og Plantesundhed, som blev oprettet for nylig, være forum for drøftelser med interesserede parter om den fremtidige kurs for politikken på dette område. Der er også gennemført offentlige høringer på internettet om husdyrs velfærd (f.eks. under transport) og om EU's fremtidige politik for kemiske stoffer og dyreforsøg (Reach). Disse initiativer har vist fordelene ved at føre en løbende, åben dialog med de interesserede parter. Høringer af denne art er helt i tråd med de principper, der er formuleret i hvidbogen om nye styreformer i EU. I overensstemmelse med forbrugernes ønsker er dyrevelfærd desuden - som led i reformen af den fælles landbrugspolitik - ved at blive indarbejdet som en fuldt integrerende del af EU's landbrugspolitik.

4.3. Et højt informationsniveau blandt brugere og andre personer, der håndterer dyr, og i befolkningen generelt giver de bedste fortalere for dyrevelfærd

Holdningen blandt forbrugerne og i befolkningen generelt og kravet her om højere dyrevelfærdsnormer indtager en central plads i forbindelse med udformningen af dyrevelfærds politikker. Forbrugerne må dog også være på det rene med, at indførelse af højere dyrevelfærdsstandarder vil kunne indebære meromkostninger for producenterne og muligvis resultere i højere priser. Undersøgelser viser, at mange

forbrugere er villige til at betale en merpris for et produkt, der er fremstillet i et mere dyrevenligt produktionssystem¹⁶.

Ordentlig mærkning af produkter og information af forbrugerne er helt centrale elementer i denne sammenhæng. En sociologisk undersøgelse i Europa viste faktisk, at mangelfuld mærkning om produktionsmetoder afholdt forbrugerne fra at gå over til at købe disse produkter¹⁷. Det er nødvendigt mere tilbundsående at undersøge spørgsmålet om forbrugernes holdninger og mærkningen af produkter samt at øge den brede offentligheds kendskab til de produktionsmetoder, der anvendes på husdyrbedrifterne, alternative former for praksis med højere dyrevelfærdsnormer samt virkningerne for husdyrbrugenes økonomiske bæredygtighed. Også det konkurrencemæssige pres, EU's producenter er udsat for på det stadig mere globaliserede marked for landbrugsprodukter, må tages i betragtning.

Kommissionen bør så hurtigt som muligt - med støtte fra medlemsstaterne og de relevante aktører på området - fastlægge en målrettet strategi for, hvordan borgerne skal oplyses om dyrebeskyttelse og dyrevelfærd. Kommissionen vil også se nærmere på muligheden af at etablere en særlig informationsplatform for dyrevelfærd med det formål at befordre yderligere dialog og udveksling af erfaringer mellem nøgleaktører på dyrevelfærdsområdet. Tager vi husdyrområdet som eksempel, ville dette initiativ sammen med en mere effektiv indsats på forbrugeroplysningsområdet og klarere markedsføring/mærkning af produkter give mulighed for at skabe en effektiv cyklus, hvor forbrugerne skaber en efterspørgsel efter fødevarer fremstillet efter mere dyrevenlige produktionsmetoder; denne efterspørgsel vil så via forsyningskæden forplante sig til primærproducenterne, som vil kunne forvente en merpris for deres produkter og derigennem få dækket en del af de udgifter, eventuelle stigninger i produktionsomkostningerne ville være forbundet med.

5. AKTION 5 - FORTSAT STØTTE TIL OG IVÆRKSÆTTELSE AF NYE INTERNATIONALE INITIATIVER, DER SKABER ØGET BEVIDSTHED OG KONSENSUS OM DYREVELFÆRD

5.1. Baggrund

Der er i dag på internationalt plan kun begrænset enighed om, hvilken betydning dyrevelfærd skal tillægges, og de regler, man opererer med i EU, kan ikke umiddelbart sammenlignes med standarderne i tredjelande. Blandt andet forskelle i kulturelle faktorer og traditioner spiller ind, og etiske hensyn har naturligvis også stor indflydelse på praksis for opdræt og hold af dyr. EU har arbejdet aktivt for at skabe øget bevidsthed og konsensus om betydningen af dyrevelfærd i en række internationale fora. Siden 1960'erne har Europarådet været en aktiv forkæmper for dyrebeskyttelse inden for rammerne af en række konventioner¹⁸. Fællesskabet er part i (eller observatør på) en lang række af Europarådets konventioner til forbedring af dyrs velfærd, og disse dækker bl.a. spørgsmål vedrørende forsøg med samt transport,

---

¹⁶ http://europa.eu.int/comm/food/animal/welfare/euro_barometer25_en.pdf

¹⁷ "Consumer concerns about animal welfare and the impact on food choice". EU FAIR-CT36-3678. Dr Spencer Henson og Dr Gemma Harper, University of Reading.

¹⁸ Europæiske konventioner om beskyttelse af selskabsdyr, forsøgsdyr, dyr, der holdes til landbrugsformål, dyr under transport og dyr til slagtning.

opdræt og slagtning af dyr. Fællesskabet er en aktiv deltager i mange igangværende aktiviteter i Europarådets regi.

Det er nødvendigt nøje at undersøge, hvilke konsekvenser de hidtidige og kommende udvidelser af EU har haft og vil have for Fællesskabets dyrevelfærdspolitikker. Der er behov for en dialog om dette spørgsmål med lande som Bulgarien, Rumænien, Tyrkiet og Kroatien samt med andre lande i det vestlige Balkan og med f.eks. lande, der er omfattet af den europæiske naboskabspolitik. Der er forskellige redskaber til rådighed, der skal lette gennemførelsen af fællesskabsreglerne i tiltrædelseslandene (bl.a. TAIEX-seminarer som forum for teknisk bistand, udveksling af oplysninger og fremme af udveksling af erfaringer og viden).

I en meddelelse fra Kommissionen fra 2002¹⁹, som beskrev lovgivningen om dyrevelfærd og situationen i tredjelande, gik et centralt spørgsmål på, hvorvidt forskelle mellem dyrevelfærdsstandarder resulterer i konkurrenceforringelse. Med udgangspunkt i den antagelse, at konkurrenceforvridninger (hvad enten de er til fordel eller ulempe for EU-producenterne) som følge af forskelle i standarder helt klart kan undergrave højere dyrevelfærdsnormer, ser man i meddelelsen nærmere på en række kanaler, ad hvilke sådanne forvridninger muligvis vil kunne takles: gennem markedsmekanismernes, ved dialog på internationalt plan, ved at fremme standarder for dyrevelfærd i handelsaftaler, ved at forbedre mærkningsordninger, ved at styrke hensynet til dyrevelfærd i EU's landbrugspolitik osv.

EU er nået ganske langt med de strategiske kanaler, der beskrives i meddelelsen. De har generelt givet konkrete resultater og er stadig af stor værdi i indsatsen for at øge bevidstheden om dyrevelfærd på internationalt plan og lette anvendelsen af højere dyrevelfærdsnormer i EU. Det er åbenlyst, at der er behov for et overvågningsinstrument, der gør det muligt at sammenligne de obligatoriske dyrevelfærdsstandarder i EU og de standarder, der anvendes i tredjelande, så man kan analysere betydningen for markedet. Der er en risiko for, at aktiviteter flyttes fra lande med høje dyrevelfærdsstandarder til lande med lavere standarder, eller for at landene med de laveste standarder får urimelige konkurrencefordele.

5.2. Samarbejdet med Verdensorganisationen for Dyresundhed (OIE)

Med 167 medlemslande i hele verden og mange års resultater inden for udvikling af dyrevelfærdsstandarder er OIE - også i lyset af den naturlige sammenhæng mellem dyresundhed og dyrevelfærd - i en virkelig god position til at skabe international konsensus om dyrevelfærdsspørgsmålet. OIE's medlemmer ønskede, at OIE skulle udarbejde en detaljeret vision og strategi for dyrevelfærd, og i maj 2002 vedtog man en resolution, som giver OIE mandat til at udarbejde videnskabeligt funderede anbefalinger og standarder vedrørende dyrevelfærd. Der er gjort flere store landvindinger i de seneste år. Bl.a. afholdt OIE i februar 2004 sin første globale konference om dyrevelfærd, i maj 2004 blev der vedtaget vejledende principper for dyrevelfærd, og i maj 2005 vedtog man et sæt særlige retningslinjer for dyrevelfærd.

Som det også anerkendes i en resolution, som Rådet (landbrug og fiskeri) vedtog i december 2002, er OIE det relevante forum for udarbejdelse af internationale

¹⁹

http://europa.eu.int/comm/food/animal/welfare/references/2002_0626_da.pdf

standarder og retningslinjer for dyrevelfærd, idet Fællesskabet vil bidrage aktivt til dette arbejde. OIE har desuden ved resolution nr. XVII af 2004 oprettet en verdensfond for dyresundhed og dyrevelfærd, som skal gennemføre handlingsplaner, videnskabelig forskning og uddannelsesprogrammer, afholde seminarer, konferencer og workshops, frembringe informationsmedier samt støtte OIE's strategiplaner og aktiviteter i udviklingslandene på de områder, OIE beskæftiger sig med, herunder fremme af dyrevelfærd.

5.3. Fremme af dyrevelfærd inden for rammerne af EU's' multilaterale og bilaterale forbindelser

På området handel og eksterne forbindelser har Kommissionen arbejdet for at fremme EU's synspunkt vedrørende betydningen af dyrevelfærd, bl.a. med et særligt EU-oplæg til WTO om dyrevelfærd og handel med landbrugsprodukter²⁰. Dyrevelfærd er ikke eksplicit indskrevet i GATT 1994 eller andre WTO-aftaler, og der er endnu ikke truffet afgørelser efter tvistbilæggelsesproceduren, der afklarer dyrevelfærdsspørgsmålets betydning i WTO-regi. I EU's oplæg anføres det blandt andet, at EF's formål med at rejse spørgsmålet om dyrevelfærd under WTO-forhandlingerne ikke er at indføre en ny type ikke-toldmæssige handelshindringer, men derimod at fremme høje standarder for dyrevelfærd, sikre forbrugerne klar information og samtidig bevare EF-landbrugssektorens og EF-fødevarerindustriens konkurrenceevne. Det fremhæves i meddelelsen, at handelsprotektionisme må undgås, samtidig med at det sikres, at handelen ikke underminerer EU's indsats for at forbedre dyrs velfærd på EU's område. Mens aftalen om sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger (SPS) primært vedrører spredning af dyre- og plantesygdomme og fødevarerikkerhed, er der med aftalen om tekniske handelshindringer (TBT) opstillet en liste over mål, der skal opfyldes ved gennemførelsen af foranstaltninger. Det er imidlertid umiddelbart vanskeligt at sætte fokus på dyrevelfærd inden for rammerne af disse aftaler, hvis ikke der utvetydigt påvises en sammenhæng mellem ringe dyrevelfærd og risiko for forringelse af importlandets dyresundhedsstatus. Dyrevelfærdens betydning for anvendelsen af artikel XX i GATT må ligeledes evalueres. Især hvor der er risiko for, at krav om overholdelse af dyrevelfærdsstandarder kan bringe markedsadgangen i fare, bør enhver vurdering af virkningerne af foreslåede politikker på de relevante områder omfatte en analyse af gældende standarder og praksis med hensyn til dyrevelfærd i de tredjelande, der vil være mest udsat for konsekvenserne af sådanne krav. Som et overordnet princip kan et WTO-medlem selvfølgelig træffe forholdsregler for at beskytte dyr på landets eget område, men generelt må det ikke påtvinge eksportlande/lande uden for dets stedlige kompetence sådanne dyrevelfærdsbestemmelser. EU agter under den igangværende WTO-forhandlingsrunde, som blev indledt i Doha, at sætte dyrevelfærdsspørgsmål på dagsordenen under søjlen vedrørende indenlandsk støtte. Rådets forordning (EF) nr. 1257/1999, som ændret ved forordning (EF) nr. 1783/2003 i forbindelse med reformen af den fælles landbrugspolitik i 2003, giver også mulighed for udbetaling af støtte til landbrugere, der opfylder højere dyrevelfærdsstandarder. Reglerne finder anvendelse fra 2005/2006. Sådanne udbetalinger til landbrugere skal ske i overensstemmelse med WTO's internationale handelsregler.

---

²⁰ KOM(2002) 626 endelig (se bilag).

Som et supplement til OIE-initiativet har Fællesskabet indledt forhandlinger om indarbejdelse af dyrevelfærdsstandarder i bilaterale aftaler mellem EU og tredjelande, der eksporterer dyr og animalske produkter til EU (f.eks. Chile og Canada). EU har også gjort en aktiv indsats for at fremme dyrevelfærden inden for rammerne af veterinæraftaler med andre tredjelande, som EU tæller blandt sine handelspartnere. Internationalt anerkendte OIE-retningslinjer for dyrevelfærd er det ideelle grundlag for drøftelser og opnåelse af konsensus med sådanne handelspartnere. F.eks. er der allerede inden for rammerne af SPS-aftalen mellem EF og Chile nedsat en særlig arbejdsgruppe om dyrevelfærd, som skal bidrage til at sikre en fælles holdning til anvendelsen af dyrevelfærdsstandarder, øge bevidstheden om dette spørgsmål og udveksle videnskabelig ekspertise. Der er i det øjemed afholdt en række videnskabelige seminarer, og flere initiativer er i støbeskeen vedrørende viden/uddannelsesaktiviteter og udvikling af strategier for den fremtidige indsats inden for uddannelse på veterinærområdet, herunder e-learning-initiativer.

5.4. Opbygning af udviklingslandenes indsigt i dyrevelfærd og af handelspotentialer

På et seminar, som en række dyrebeskyttelsesorganisationer afholdt for nylig som led i Kommissionens civilsamfundsdialog, drøftede man emnet bæredygtig landbrugsproduktion og god praksis for dyrevelfærd - handelsmuligheder for udviklingslandene²¹. Det påpeges i konklusionerne og anbefalingerne fra seminaret, at det i mange udviklingslande stadig er ekstensive og bæredygtige landbrugssystemer med gode dyrevelfærdsnormer, der er fremherskende i den animalske produktion.

Fællesskabet må gå mere i dybden med initiativer vedrørende dialog med lande, der opererer med høje dyrevelfærdsstandarder, med henblik på at få udviklet effektive partnerskaber med regeringer og andre aktører på området. Forordning (EF) nr. 882/2004 indeholder bestemmelser om deltagelse af repræsentanter fra udviklingslandene i uddannelseskurser, der afholdes for personalet hos medlemsstaternes kompetente myndigheder med ansvar for gennemførelsen af Fællesskabets dyrevelfærdsbestemmelser. De fleste WTO-aftaler indeholder særlige klausuler om mulighed for særlig og differentieret behandling af udviklingslande/de mindst udviklede udviklingslande, således at disse lande så vidt muligt får længere tid til at gennemføre nye SPS-regler af betydning for de produkter, de har interesse i. I nogle tilfælde gives den særlige og differentierede behandling i form af nærmere fastsatte undtagelser fra tidsfrister for opfyldelse af de krav, aftalerne indeholder, og i form af handelsrelateret faglig bistand, idet hovedformålet er at bevare og forbedre mulighederne for markedsadgang for deres eksport. Kommissionen har deltaget i flere projekter vedrørende handelsrelateret faglig bistand til udviklingslande. Den har bl.a. ydet støtte til, at eksperter fra udviklingslandene har kunnet deltage i møder i de forskellige internationale standardiseringsorganisationer, der er anerkendt som sådanne af WTO (for så vidt angår OIE betragter WTO dette organ som den kompetente internationale dyresundhedsorganisation, og OIE har jo for nylig udarbejdet retningslinjer for dyrevelfærd), ligesom den har sendt tekniske eksperter fra medlemsstaterne til udviklingslande. Samarbejde af denne art og gennemførelse af uddannelsesinitiativer, som også tekniske eksperter fra udviklingslandene kan deltage i, hilses velkommen.

---

²¹ <http://trade-info.cec.eu.int/civilsoc/meetdetails.cfm?meet=11116#parts>